

Kotova, Marina Jur'jevna; Lepilová, Květuše

**K nedožitým devadesátinám bohemistky doc. Iriny Makarovny
Poročkinové, CSc. (1.2.1925 Leningrad - 21.12.2014 Sankt-Peterburg)**

Opera Slavica. 2015, vol. 25, iss. 3, pp. 51-54

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134606>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

autorovej koncepcie diela, uplatňovanej v jeho výstavbe. Sleduje, do akej miery vyšiel autorov zámer, koncepcia; vyzdvihuje stránky literárneho diela a autorovho zámeru, ktoré sa mu podarili, ale zároveň pritom upozorňuje aj na tie, ktoré sú nedotiahnuté a bránia literárnemu dielu vyniknúť v plnom rozsahu (viď Literatúra a čas, Básnik Sergej Makara (2012), Cesty k poznaniu tvorby Sergeja Makaru (2014) a iné).

Pri hodnotení literárneho diela si uvedomuje, že autor prejavy a javy reality selektuje. Zaujíma ho práve tento proces, lebo od neho a jeho postoja k prvkom reality, osobného videnia a schopnosti fakty tematizovať závisí celkový výsledok literárneho diela a jeho predpoklady sa úspešne uplatniť v literárnom procese.

Som rád, že M. Roman ešte aj dnes aktívne publikuje v ukrajinskej, slovenskej a českej tlači, medzi iným aj v Slovanskom prehľade či Opera Slavica.

Prof. PhDr. Michalovi Romanovi želám ešte veľa tvorivých síl, aby svojou prácou úspešne rozvíjal literárnu vedu o ukrajinskej literatúre Slovenska a upevňovanie slovensko-českých literárnych vzťahov.

Ján Jurčo

K nedožitým devadesátinám bohemistky doc. Iriny Makarovny Poročkinové, CSc.

(1. 2. 1925 Leningrad — 21. 12. 2014 Sankt-Peterburg)

Na Ústav slavistiky FF MU v Brně prišla počátkem roku 2015 smutná zpráva: Sankt-Peterburgskou univerzitu, katedru slovanské filologie Filologické fakulty opustila navždy Irina Makarovna Poročkina, bohemistka, slavistka, literární vědkyně, s níž je spojena mnohaletá etapa vztahů badatelky petrohradské univerzity k české akademické obci, české literatuře a kultuře, ženy, která Česko odevzdaně milovala.

Absolvovala obor literárněvědná slavistika na Leningradské státní univerzitě (1949) diplomovou práci *První překlady prózy Jana Nerudy do ruštiny*. Poslední ročník aspirantury pak strávila v Praze na Univerzitě Karlově v přípravách na disertační práci u významného člena Pražského lingvistického kroužku akademika Jana Mukařovského. Svou kandidátskou disertaci *Literární tvorba Marie Pujmanové* obhájila na Filologické fakultě Leningradské státní univerzity (1960). Po návratu z Prahy byla Irina Makarovna přijata na univerzitu jako asistentka katedry slovanské filologie (1953), později působila jako odborná asistentka a následně docentka této katedry od r. 1964, r. 1987 odešla do důchodu.

Na katedře během svého působení vytvořila programy studia české literatury pro studenty-bohemisty, rusisty a historiky, přednášela český folklor a teorii překladu, vedla také speciální kurzy a semináře, praktická cvičení češtiny pro studenty (bohemisty, rusisty a historiky) a byla školitelkou prací ročníkových, diplomových a kandidátských disertací. Během pracovní cesty na Samarkandské státní univerzitě (1973) přednášela českou literaturu, vedla konzultace češtiny pro studenty, kteří pod vedením prof. L. I. Rojzenzona připravovali uzbecko-český a česko-uzbecký slovník. Jako první doc. Poročkina iniciovala výuku slovenského jazyka a literatury na katedře jako volitelný (nepovinný) předmět a její iniciativa vedla k zahájení oboru Slovenský jazyk a literatura r. 2001 (podle tradičních oborů Bulharský jazyk a literatura, Český jazyk a literatura, Polský jazyk a literatura, Srbsko-chorvatský jazyk a literatura).

V 70.–80. letech 20. století I. M. Poročkina jako členka vedení Svazu sovětsko-československého přátelství vedla významnou osvětovou činnost: ve svých veřejných vystoupeních v Petrohradu přednášela o dějinách a současnosti Československa, o československé kultuře a literatuře, o svých setkáních s vynikajícími českými a slovenskými spisovateli v Československu nebo během jejích návštěv v SSSR. Nejednou využila možnosti stáží v Československu nebo studijních pobytů na Letní škole slovanských studií na Univerzitě Karlově v Praze.

Irina Makarovna Poročkina aktivně působila jako členka několika společností: *Obyvatelé Leningradu za blokády*, *Společnost bratří Čapků*, *Demokratické hnutí T. G. Masaryka* (Praha) a byla stálou redaktorkou petrohradského časopisu *Ježegodnik obščestva bratjev Čapekov* (2006–2014). Obdržela i čestná vyznamenání: *Veteran práce*, *Veteran války*, *Medaile 50 let vítězství ve Velké vlastenecké válce 1941–1945*, *60 let vítězství ve Velké vlastenecké válce 1941–1945*, *Paměť 300. výročí Sankt-Peterburgu*, *Na počest 60. výročí úplného osvobození Leningradu z fašistické blokády*, *Na počest 65. výročí úplného osvobození Leningrada z fašistické blokády*.

Během důchodu (1987–2004) se Irina Makarovna věnovala většinou překladatelské a veřejné činnosti jako členka Společnosti bratří Čapků při českém konzulátě v Petrohradě. Do ruštiny přeložila řadu děl české a slovenské prózy, dramata a esejí (E. F. Buriana, J. Bauera, K. Čapka, V. Dyka, J. Fraise, J. Haška, M. Kundera, T. G. Masaryka, Z. Mathausera, S. K. Neumanna, I. Olbrachta, K. Poláčka, M. Pujmanové, L. Slobody, K. Světlé, J. Škvoreckého, L. Štolla, F. Tomášové, J. Wolkra aj.).

Se svým manželem, bohemistou a spisovatelem Igorem Vladimirovičem Inovem (Ivanovem) se I. M. Poročkina koncem 90. let minulého století obrátila na vedení města a své univerzity s iniciativou zvětšit odkaz vynikajícího českého filosofa a politika, prvního prezidenta Československa T. G. Masaryka, čestného profesora Petrohradské univerzity (1916). V říjnu 2003 se tak bohemisté zasloužili o odhalení Masarykovy busty na nádvoří Sankt-Peterburské státní

univerzity (dosud v Rusku jako jediný pomník T. G. Masaryka a česká veřejnost často ani neví, že Masaryk byl čestným členem této univerzity). R. 2004 za snahu I. M. Poročkinové a I. V. Inova ministerstvo zahraničních věcí České republiky udělilo dvojici mezinárodní cenu ČR Gratias Agit.

Když doc. Poročkina přijala nabídku Sankt-Petersburgské státní univerzity, aby se vrátila na katedru slovanské filologie s částečným úvazkem, působila tu ještě deset let (2004–2014). Během tohoto období se účastnila přípravy několika studijních programů katedry, byla školitelkou četných ročníkových, diplomových a magisterských prací bohemistů katedry, přednášela v bakalářském a magisterském studiu dějiny české a slovenské literatury, dějiny české a slovenské kultury, dějiny mezislovanských literárních vztahů, speciální kurzy o ruské emigraci v Československu za života T. G. Masaryka aj. Během posledních deseti let svého života se Irina Makarovna nejvíce věnovala práci na vědecké monografii *T. G. Masaryk a Rusko*, na vědeckých konferencích „Ruská emigrace v slovanských zemích“ a „T. G. Masaryk“ a organizovala sekce, konající se několikrát v rámci Mezinárodní filologické konference Sankt-Petersburgské státní univerzity. Univerzita jí udělila čestná vyznamenání i bronzovou medaili *Filologická fakulta*.

I. M. Poročkina uveřejnila více než 200 publikací, včetně uměleckých překladů v Rusku, Česku a Srbsku. Jako zvláštní vydání vyšlo několik publikací: *Tvorčestvo Marii Pujmanovoj*. Avtoreferat kandidatskoj dissertacii. Leningrad: Izd. Leningradskogo universiteta (1959). *L. N. Tolstoj a slavjanskije narody*: Literaturno-estetičeskije i socialno-filosofskije vzajmosvjazi vtoroj poloviny XIX – načala XX veka. Leningrad: Izd. Leningradskogo universiteta (1983). *Pansionat dlja nezamužnich dam* (sostavlenije, vstupitelnaja statja, perevod s češskogo i slovac-kogo). Leningrad: Lenizdat, 1990. Čechi v Sankt-Peterburge (spolu s I. Inovem). Sankt-Peterburg: Globus (2003). Roman Mnich, Irina Poroczkinina, *Europa Masaryka – Espona Macapuka – Europa Masarykova*. Litteraria Sedlcensia. Volumen VII. Siedlce (2014).

U studie *Jasnaja Poljana: Neizvestnyje stranicy* (spolu s O. M. Malevičem), Sankt-Peterburg: Rostok (2013), nelze nepřipomenout recenzi této studie prof. Oldřichem Richterkem ve sborníku *Opera slavica 2014* (viz Ruský příspěvek k české i slovenské recepci odkazu L. N. Tolstého a nové kontexty mezikulturního dialogu česko-ruského). O. Richterek v návaznosti na nemalou pozornost české literatury Lvů Nikolajeviči Tolstému uvádí, nakolik je nový tento ediční počín, přinášející kvalitativní posun do ruského povědomí o celé problematice. Podstatnou část publikace tvoří překlady vybraných vzpomínek a korespondence českých i slovenských osobností, které byly jistými průkopníky zájmu o ruskou kulturu, explicitně pak kontakty směřované ke spisovateli a mysliteli L. N. Tolstému. I. M. Poročkina například přibližuje čtenáři genezi Tolstého zájmu o českou kulturu (opíral se mj. i o znalost díla J. A. Komenského, P. Chelčického

aj., o „slovanskou“ tradici českého národního obrození, zrod české národní hymny atd.).

Vřelé kontakty a spolupráce s badatelskou dvojicí Poročkinová–Inov během jejich studií ve Slovanské knihovně Národní knihovny O. Richterek v 90. letech 20. stol. při návštěvě jeho působiště v Hradci Králové uplatnil ve vysílání hradecké redakce Českého rozhlasu: redaktorka pořadu prohlásila po vysílání, že s tak vřelým vztahem k české kultuře se dosud neseťkala. Tento vztah Iriny Poročkinové k české kultuře se projevil v Česku i v létě 2011 během její cesty ze Slovenska do Prahy. Neočekávaně vystoupila z autobusu na Starém Brně, navštívila koncert v sále Josefa Dobrovského na Vídeňské ulici a přenocovala ve vedlejší budově č. 13. Následujícího dne pak vystoupila s příspěvkem o kontaktech české a ruské kultury při setkání České asociace slavistů na pozvání jejího předsedy, vedoucího Ústavu slavistiky FF MU v Brně prof. Ivo Pospíšila. Svou milou češtinou zpevnila tak reálně i existenci kontaktů oficiálních pro další období (Dohody o spolupráci mezi Masarykovou univerzitou v Brně a Sankt-Peterburgskou univerzitou).

Tvůrčí energií naplněný život badatelky doc. Iriny Makarovny Poročkinové, CSc., vědkyně bezpříkladně pracovitě, vstřícně, rozvážně, milující českou kulturu, jazyk a literaturu – bohemistky, která vychovala během svého plodného života na univerzitě v Petrohradu generace studentů bohemistiky a slavistiky také jako překladatelka a popularizátorka vztahů a tradic české kultury v Rusku – je jedním z klíčových momentů mezinárodních vztahů vědy i umění a zůstane nezapomenut.

Марина Юрьевна Котова
Květuše Lepilová